

ጥብረተኩብ ሳይንስ

5ኛ ክፍል

የተማሪ መጽሐፍ

አዘጋጅ:-

ብርሃኑ ሰሚሶ

አርታክ:-

ወንድማገኝ ገብረሐይመት

ገምጋሚዎች:-

ዘላለም አሳጋው

ዘረሁን ጌታቸው

ይታገሱ አፕናፉ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ
ትምህርት ሚኒስቴር

AL GHURAIR
PRINTING AND PUBLISHING LLC

ምሕጋና

የዚህ መጽሐፍ ዲዛይን ህትመትና ስርጭት ማከናወኛ ገንዘብ የተገኘው በአጠቃላይ የትምህርት ጥራት ማሻሻያ ኘርጀክት (GEQIP) አማካኝነት ነው። የኘርጀክቱ ዋና ዓላማ በአገሪቱ በሚገኙ የመንግስት ትምህርት ቤቶች ከ1ኛ-12ኛ ክፍሎች የሚሰጠውን የትምህርት ጥራት ማሻሻል ነው።

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ መንግሥት ለGEQIP የዋለውን ገንዘብ ያገኘው በብድር/በእርዳታ ሲሆን ብድሩን/ እርዳታውን የሰጡት ዓለምአቀፍ የልማት ማህበራት (IDA)፣ ፋስት ትራክ ኢንቬትቭ ካታሊቲክ ፈንድ (FTI CF) እና ሌሎችም የልማት አጋሮች ማለት የፊንላንድ፣ የኢጣሊያ የልማት ማህበር፣ የኔዘርላንድስ የታላቁ ብሪታኒያ የእርዳታ ድርጅት አለምአቀፍ የልማት ዋና ክፍል (DFID) ናቸው።

ሁሉም በዝርዝር መጥቀስ የማይቻል በርካታ ግለሰቦችና ድርጅቶች ይህ የተማሪ መጽሀፍና የመምህር መምሪያ እውን እንዲሆኑ ያልተቆጠበ ድጋፍቸውን ሰጥተዋል። በዚህም ትምህርት ሚኒስቴር ምስጋናውን ያቀርባል።

© በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ የትምህርት ሚኒስቴር
1ኛ እትም፣ 2003 ዓ.ም
ISBN 978-99944-2-082-7

የአል-ጉሬር አታሚና አሳታሚ ድርጅት
የፖ.ሳ.ቁጥር 5613
ዱባይ፣
የተባበሩት የአረብ ኤሚራት

ከኩራዝ ኢንተርናሽናል አሳታሚ ኃ/የተ/የግ/ማህበር
የፖ.ሳ.ቁጥር 100767
አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

ጋር በመተባበር ይህን መጽሐፍ ለአ.ፌ.ዴ.ሪ የትምህርት ሚኒስቴር አዘጋጅተው አትመው፣ አስራጭተዋል።

ሁሉም የህትመት መብቶች ተከብረዋል።

የዚህን መጽሐፍ ክፍል በተለያዩ መሳሪያዎች ያለባለቤቱ የቅድሚያ ፈቃድ እንደገና ማሳተም፣ ማሰራጨት፣ ማክማቸትና መልሶ መጠቀም እንደማይቻል የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የፌዴራል ነጋሪት ጋዜጣ አዋጅ ቁጥር 410/2004 የኮፒራይትና የተዛማጅ መብቶች ጥበቃ አዋጅ 10ኛ አመት ቁጥር 55 አዲስ አበባ ጁላይ 19, 2004 ይከለክላል።

የስዕሎችን የኮፒ ራይት መብቶች ለማክበር በተቻለን መጠን የሚፈለግብንን ጥረት ሁሉ አድርገናል። ሳናውቅ በስህተት ሳንጠቅሳቸው የተዘለሉ ካሉ በቅድሚያ ይቅርታ እየጠየቅን በሚቀጥሉት ህትመቶች አስፈላጊውን እውቅና እንደምንሰጥ ለመግለጽ እንወዳለን።

ምዕራፍ ስንድ፡- የኢትዮጵያና የአፍሪካ ቀንድ ሀገራት መገኛና የሕዝቦች አሠፋፈር

1.1 የአፍሪካ ቀንድ ሀገራትና መገኛቸው 1

1.2 የኢትዮጵያና የአፍሪካ ቀንድ ሀገራት ሕዝቦች ታሪክና አሰፋፈር 5

1.3 የኢትዮጵያ አንድነትና ዘመናዊነት 17

1.4 የሕዝብ አሰፋፈርና የባህል ልዩነት እንዲፈጠር ጉልህ ሚና ያላቸው

- ምክንያቶች 23
- የቁልፍ ቃላት ፍቺ 28
- ማጠቃለያ 29
- የክለሳ ጥያቄዎች 30
- ፍተሻ 32

ምዕራፍ ሁለት፡- መሬትና እና አካባቢ

2.1 መገኛችን..... 33

2.2 የመሬት ቅርጽ፣ እንቅስቃሴዎችና ውጤቶቹ 36

2.3 የወቅቶች መፈራረቅ በእርሻና በከብት እርባታ ላይ ያለው ተፅዕኖ.....42

- የቁልፍ ቃላት ፍቺ 46
- ማጠቃለያ 47
- የክለሳ ጥያቄዎች 48
- ፍተሻ..... 50

ምዕራፍ ሦስት፡- አካባቢያችን

3.1 ዋና ዋና የእጭዎት ዓይነቶችና የዱር እንስሳት 51

3.2 የዱር እንስሳትና እጭዎት የሚሰጡት ጥቅም 62

3.3 ከኢኮኖሚ እድገት ጋር ተመጣጣኝ ያልሆነ ፈጣን የሕዝብ ቁጥር መጨመር በእጭዎትና በዱር እንስሳት ላይ የሚያመጣው አሉታዊ ተፅዕኖ 65

3.4 የተፈጥሮ እጭዎትና የዱር እንስሳት እንክብካቤ 67

    የቀጠፍ ቃላት ፍቺ 71

    ማጠቃለያ 72

    የክሰሳ ጥያቄዎች 73

    ፍተሻ 75

ምዕራፍ ስራት፡- ሕዝባዊ ጉዳዮች

4.1 ሕዝብ ነክ ጉዳዮች 76

4.2 ፈጣን የሕዝብ ቁጥር እድገትና አሉታዊ ተፅዕኖዎቹ 81

4.3 መልካም አስተዳደር፣ የሕፃናት መብትና ደገንነት 83

    የቀጠፍ ቃላት ፍቺ 91

    ማጠቃለያ 92

    የክሰሳ ጥያቄዎች 93

    ፍተሻ 95

